

rijk wil zijn, zeggen: „Nati- sche school (ve zich aan tot haar Se-

kerk niet te thuis om de rjs te geven. maar zeker hikken naar trouwe Pres- ucht hunner e onderwer- ekken. Gelijk illen ze ook ns de lading

k geen man- en verzetten? lachen, Wil- . Alexander, r duizenden et pand, hun

ver elkander lie vóór alles zin van alles Presbyteri- ysteriaansche den. En het gegraatlooze, ie den strijd, rk in gevaar

igen woorden t Princeton's de meerder- in de „Boord e beide licha-

mand minder et Seminary, n voornemen in azy van e Kerk te s bestaat. ternists in de

kerk met al schijnen. Zoo , en met hem ard of Direc- -mannen het k recht en dat Modernists in it.

ansche Kerk: on naar haar e betekenis: opvatting der or God is het

neinschapp" l. nschap van e buiten het cht trekt. daarover een

gevallen van leer. lan het ver-

der hoofdge- ns bezig hou- die misschien t te prikkelen. achtereenvol- prediker, man y geest, wiens ia) om Chris- me menschen, k en den per- h, sinds deze vaardige gees- he gedachten- leert zien als huitsche Idea- rmloop gewild brak en weg- lenzen, die het eheerscht.

Berlijn, Mar- godreven door inden ten op- ludoif Steiner e willen deelen i Christelijken oorbereidende t eerste, thans Dornach, ont- melewerkers, middeling van rin een pries- stijl begonnen en nadruk op, gesticht heeft, tezamen veree- sche goederen, en behoeders

bertigtal steden remeento ont- echo-Slowakje, allereerste be-

ndschrift „Die targang Maar: ten in een blad

„Tat Christendom“ 1923—1924 — en verder uit een merkwaardige, in vele opzichten belangrijke serie boekjes, onder den gemeenschappelijke hoofdtitel „Christus aller Erde“, thans reeds uit 26 deeltjes bestaande. De hoofdbedoeling van deze serie moge hier kort worden aangeduid met een zinsdeel uit het begeleidend woord, dat elk bandje is meegegeven: „Diese Schriftenreihe verkündet den allgegenwärtigen Christus im mannigfaltigen Leben der Natur, im Jahreslauf und menschlichen Lebenslauf, im Kulturschaffen der Menschheit von den Urzeiten bis zu den Vorkämpfern einer grossen, geistesweiten Zukunft“.

Ten slotte wil ik nog vermelden als bewijs voor de krachtige, doelbewuste werkwijze, die hier wordt gevolgd, een reeks van meestal vier of vijfdaagsche samenkomsten, sinds 1923 in verschillende steden gehouden. Eerst twee kleinere in Hamburg en Rostock, daarna steeds sterker bezochte en grootscher georganiseerde te Kassel, Neurenberg, Stuttgart, Hannover, Berlin, München, Frankfurt a. M., Hamburg, Breslau, Freyburg i. Br., Dortmund, terwijl de laatste dit jaar 1—4 April in Leipzig werd gehouden. De „Tagung“ in München, Juli 1925, woonde ik persoonlijk bij. De programma's van deze samenkomsten — om er hier alleen dit van te zeggen — kenmerken zich ongetwijfeld door stijlvolle verscheidenheid.

HEPP.

PERS-SCHOUW.

Promotierecht Theol. School.

Volgens afspraak geef ik hier ten vervolge eenige stemmen door (ik hoop, dat de „N. R. C.“ niet opmerkt, dat „doorgegeven stemmen“ te mijnen laste komen, inzake de vraag, of men te Kampen ook zal kunnen promoveren in de theologie.

Herinnerende aan het synodale besluit van 1914, waarop gewezen wordt, omdat het afwijzend beschikte, zegt prof. Bouwman in „De Razijn“:

Over beide deelen van het besluit zouden heel wat aanmerkingen kunnen gemaakt worden. Gesteld dat het noodig zou zijn, dat alleen een Hoogeschool mocht doctoreeren, wanneer een wetenschappelijk college daartoe de bevoegdheid verleent, dan zou het er met vele hoogeschoolen wel wat donker uitzien. Een school door de overheid of door een persoon of door een vereeniging van particulieren opgericht zou dan niet mogen promoveeren. Het is evenwel de academi- sche senaat, of het college van wetenschappelijke mannen, die promoveert, maar dan volgens het besluit der oprichting van een academie, genomen door de overheid, of eenig ander lichaam, dat een academie opricht en onderhoudt. En het is al heel vreemd, dat een kerk de bevoegdheid mist, die een particulier wel bezit. Zeker, het ligt niet in het karakter van het kerkelijk ambt, om een wetenschappelijke beoefening der theologie te geven. Maar dat is ook zelfs in 1914 niet gevraagd. Vast staat dat niet de kerk kan doctoreeren, evenmin als de overheid of een vereeniging van Hooger Onderwijs, dat kan alleen de kring van wetenschappelijke bevoegde mannen. Dat is op histo- rische en wetenschappelijke gronden niet tegen te spreken. Doch er was in 1914 zelfs niet de gelegen- heid deze zijde van de zaak in het debat te brengen. Alleen is er dan ook eene beslissing genomen over deze zaak, dat de Synode der Gereformeerde kerken, als zijnde eene kerkelijke vergadering en geen weten- schappelijk college, de bevoegdheid mist om het promotierecht te verleenen, en dat de school in haar kwaliteit van eigen inrichting der kerken tot opleiding van Dienaren des Woords, op zoodanig recht geen aan- spraak kan maken.

De grond, waarop prof. Bouwman de aanmoediging van het voorstel zou willen begeeren, is uit deze overweging te lezen:

Er is thans een geheel ander voorstel aan de orde. Het gaat uit van de gedachte dat de Theologische School niet alleen is de eigen inrichting der kerken, aan welke wordt opgeleid voor den dienst des Woords, maar ook eene wetenschappelijke inrichting, die, hoe- wel door de kerken opgericht en onderhouden, een eigen zelfstandig karakter draagt, die in haar onderwijs een eigen wetenschappelijke methode volgt, die eigen examens heeft, en die promoveert tot candidaat in de godgeleerdheid. En in hare kwaliteit als wetenschappe- lijke inrichting kan zij op het verlenen van den doc- terstitel aanspraak maken.

Ook de Laman is door de besluiten van 1914 niet in zijn geweten gegrepen:

Misschien zijn we wat dikhuidig, maar de betoogen van 1914 hebben onze ziel niet geraakt. Intusschen hopen we, dat er geen oorlog van komt. We hebben al misère genoeg gehad. En vermoedelijk komt het promotierecht voor de School er nog wel eens. Het is een wonderlijke weg met de School.

De Technische Hoogeschool te Delft, de Handels- hoogeschool te Rotterdam, en de Landbouwhoog- school te Wageningen, die het promotierecht verkregen, hebben echter bewezen, dat men ook in Nederland niet onherroepelijk aan oude ideeën blijft vasthouden.

Een kentering der meeningen is niet buitengesloten. Maar als we wel zien, is het daarvoor nu de tijd nog niet.

In hetzelfde blad („Geref. Kbl. Dr. en Ov.“) zegt dr C. Bouma, dat er geen sprake is van een of andere oude kwestie van A of B; immers de vroegere twisten zijn reeds lang voorbij:

Het gaat in 't geheel niet over „De oude opleidings- kwestie“. Die staat er geheel en al buiten. Wie meenen mocht, dat het over de opleidingskwestie gaat, bezinne zich nog eerst eens over deze vraag: „Wat was de opleidingskwestie ook weer?“ En dan zal hij vermoed- elijk tot de overtuiging komen, dat de opleidingskwestie iets geheel anders is geweest. In de dagen, toen

over de opleidingskwestie werd gesproken, en op de Synodes werd gehandeld, ging het over de vraag, waar onze a.s. Dienaren des Woords moesten worden op- geleid, in Kampen of in Amsterdam. Wie toen voor het ééne was, was toen misschien niet erg voor het andere. Toen is het vaak geweest een strijd over de Vrije Uni- versiteit en de Theologische School. Maar daaraan is nu in het geheel niet te denken, want daarover gaat het, niet. Dat staat er geheel en al buiten. De Vrije Uni- versiteit heeft er niets mee te maken.

Door de part. syn. v. Overijssel, zegt dr B., is deugdelijk over de kwestie gehandeld:

Of men al of niet overwogen heeft, of er al dan niet op de vergadering van de Particuliere Synode van Overijssel en op die van Drente is geargumenteed, kan een buitenstaander gewoonlijk niet weten. Of dat nu op de Synode van Drente niet is geschied, kan ik niet beoordeelen. Maar dat het op de Synodale ver- gadering in Zwolle wel is geschied, weet ik wel.

De „Leidsche Kerkhoel“ zegt (rubriek van den eind- redacteur, ds Kouwenhoven):

Wij geven de hoop nog niet op, dat de Synode in 1927 er wel wat anders over zal denken dan van 1914, toen het door het uitbreken van den oorlog de tijd niet was om belangrijke maatregelen te nemen. De ideeën zullen toch geen 13 jaar hebben stilgestaan? De geschiedenis der laatste twee jaren zal toch niet te vergeefs zijn doorgemaakt?

Over den zelfmoord.

In aansluiting aan wat ik reeds eerder citeerde uit de art. van ds A. G. Wolf over den zelfmoord („Op den Uitkijk“) geef ik hier een deel uit het vervolg. Erfelijkheid, drankzucht, onzedelijkheid, zegt ds Wolf, spreken sterk hun woord mee, maar de eigenlijke oorzaak van het verschijnsel ligt dieper. O.m. valte hierop de nadruk:

In een leerzaam boek „De zedelijke waardeering van den zelfmoord“ wordt er m.i. terecht op ge- wezen, dat de moderne cultuur in haar geheel heelijke uitwassen heeft en tot een van die uitwassen rekent hij ook de zelfmoord. Deze cultuur, die door sommigen verafgood wordt en ook door ons dankbaar als een gave Gods wordt genoten, heeft in zich allerlei mogelijkheden, die tot de meest gevaarlijke werkelijk- heid kunnen leiden.

Het is in de eerste plaats al een heel bijzonder verschijnsel, dat bij de natuurvolken, dat wil dus zeggen de volken die verstoken zijn van de weldaden der cultuur, het verschijnsel van den zelfmoord, of in het geheel niet of zeer weinig voorkomt. Dit geeft al aanstonds te denken. Indianen en Bedoelnen b.v. schijnen te levenslustig te zijn dan dat de gedachte aan dit kwad bij hen op zou komen. Zelfs is ge- bleken, dat wanneer wilde stammen de Europeesche beschaving in zich opnamen, ook de zelfmoord van dien dag af sterker onder hen werd.

En als wij nu eens blijven in ons eigen vaderland of in ons werelddeel, dan zien wij, dat ook daar de neiging tot den zelfmoord meer voorkomt in de stad, in de centra der beschaving, dan op het platteland waar het leven zooveel eenvoudiger is en de behoeften geringer zijn. Niet de armoede (het kan niet krachtig genoeg gezegd worden) en ook niet het gebrek, niet de maatschappelijk-eenvoudige omstandigheid waar- onder een volk leeft, maar juist omgekeerd, de luxe, de weelde, de overvloed zijn de prikkels, die den modernen mensch tot dit ontzettende kwaad jagen. Armoede, hoe droevig ook in zichzelf, heeft tenminste nog het voordeel, dat het de menschen behoeftig houdt en arbeiden doet, maar het is de weelde, die verzwakt. De verzadiging der luxe doet omnieuwe verzadiging vragen en brengt in haar gevolg einde- lijk levensmoeheid mee. Daarom is het zoo waar, wat iemand eens gezegd heeft, dat zelfmoord niet de ziekte is van den eenvoudige van hart, maar van de geraffineerden en de wijsgeeren. De wereld wordt in onze dagen steeds rijker; er zijn geen grenzen meer aan de weelde waarmee het leven zijn kinderen zegent, maar van dezen rijkdom geldt het verschrik- kelijke woord: „luxuria res publica interit“, door de weelde gaat een staat te gronde.

Men heeft op de groote gezinnen gewezen en daar de oorzaak van de vermoedelijkheid van het leven gezocht. Maar de ervaring wijst in andere richting, zegt ds Wolf:

Niet in die groote, wassende gezinnen, maar in de kleine, moderne huishoudtjes, waar het leven kunst- matig wordt onderdrukt, daar wordt de ergste van alle ziekten gevonden, de ziekte der verveling, die zoo licht tot pessimisme en moeheid kan voeren.

Frankrijk mag ons hier wel voor de oogen staan. Frankrijk is het land waar de Neo-Malthusiaanse gedachte het diepst is ingeworteld in het volksleven. Geregeld gaat daar het aantal inwoners achteruit. En wat leert nu de ervaring? Dat het machtige stijgen van het percentage zelfmoorden in Frankrijk duidel- ijk aantoon, dat de malthusiaanse gedachte niets heeft kunnen doen tot ophoofing en versterking van dit volk, maar het integendeel steeds meer ontadelt en verzwakt.

K. S.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te: Den Haag-West: P. Nomes te Delfshaven en E. J. Wientjes te Oudshoorn.

Beroepen te: Berghem: J. H. Meuleman te Hoogersmilde. Bussum (2e pred.pl.): L. Hoorweg te Purmerend. Devanter (B): J. Hettinga te Wijkkel en Balk. Enschede (3e pred.pl.): J. v. Henten te Nieuw-Vennep. Dussen en Meenwen: J. M. Spier, cand. te Den Haag. Koog-Zaandijk: L. v. d. Zanden, cand. te Patten (G). Nijvoerd: R. Hamming te Middelburg. Zaltbommel en 's Gravennoor: S. J. P. Goossens, cand. te Amersfoort.

Aangenomen naar: Neede en Rekken: J. Wiepkema, cand. te Belum.

Bedankt voor: Baarland, Opende, Selligen, Schoonoord en Zoutkamp: J. Wiepkema, cand. te Belum. Djocakarta (Java): P. N. Kruijwijk te Vlissingen. Hilversum (3e pred.pl.): J. Wijnenga te Charlois. Passens-Moddergat en Tzum: G. H. de Jonge te Lattjevast.

Intrede te: Oud-Loosdrecht: P. D. Kuiper, cand., Tekst Ps. 20:8.

Afscheid van: Arum: D. J. Velsink, Tekst Hebr. 12:1 en 2. Boskoop: J. G. Fernhout, Tekst Coll. 2:6 en 7. Doorn: B. v. d. Werff, Tekst Zach. 1:8-13.

Candidaten tot den H. Dienst. De Classis Leeuwarden der Geref. Kerken heeft na pe- remptoir examen toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten den heer S. Wouters, candidaat te Exmorra, beroepen predikant te Dronrijp. De heer Wouters hooft Zon- dag 17 Juli a.s. des namiddags zijn intrede te Dronrijp te doen, na des morgens tot zijn dienstwerk te zijn ingeleid door De J. H. Lammertsma van Appingedam.

Proponenten. Door de Part. Synode der Geref. Kerken van Zuid-Holland (Noord) werd besloten de Generale Synode te verzoeken een bepaling te treffen, dat Theologische candidaten, die hun peremptoir-examen gedaan hebben, aan de betrokkene Clas- sis elk jaar opnieuw verlof moeten vragen om te mogen proponeeren.

Geref. Kerk van Brussel. De Kerkeraad der Geref. Kerk van Brussel maakt bekend, dat van 1 Juli af de samenkomsten der gemeente gehouden zullen worden in de Loxumstraat 45 (bij de St. Gudule-kerk). Het adres van den Kerkeraad is bij den scriba: A. Geervliet, Wemmelsteenenweg 188, Jette-Brussel. (Overname van dit bericht in andere bladen wordt vriend- elijk verzocht.)

Buitenlandsche Predikanten. De Part. Synode der Geref. Kerken van Zuid-Holland (noor- delijk gedeelte) heeft aangenomen een voorstel van de Classis Woerden, om te trachten een betere regeling te verkrijgen voor het optreden van predikanten uit buitenlandsche Ker- ken en van colloquium doctum, als zulke predikanten een beroep in Nederland aannemen.

Generale Synode der Geref. Kerken. Ter compleeteering van de samenstelling der Gen. Synode zij nog gemeld, dat de Part. Synode in de Geref. Kerken in de Graafschap Bentheim en Oost-Friesland heeft afge- vaandigd als primi de predikanten G. Husmann te Bunde en K. Kothoff te Veldhausen, en de onderlingen J. Knoll en G. Schrovenwever; als secundii de predikanten L. Mensink te Nordhorn en J. E. Goudappel te Emlichheim en de onderlingen H. Jötting en J. Wegkamp.

Door de Free Church of Scotland zijn naar de Gene- rale Synode der Geref. Kerken afgevaardigd: Rev. Alexander Dewar, F. K. G. S. Super intendent of the Free Ch. Mission in South-Africa en Sir James Simpson, S. S. C. of the Firm of Messrs Simpson en Marwick, Law agents to the F. Ch. of Scotland.

door de United Free Church of Scotland Rev. E. J. Hagan O. B. E. B. A., Edinburgh.

The United original Succession Church of Scotland Rev. Robert Robertson, Orkney;

door de Christian Reformed Church of North-America be- halve Prof. Berkhof als Associate Delegation Dr J. van Lonk- huizen.

Evangelisatie. De Classis Heerenveen der Geref. Kerken zal maatregelen nemen om te trachten een predikant te verkrijgen voor den Evangelisatiearbeid. De Kerken van Zuid-Friesland heb- ben daartoe hun stem toegezegd.

GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND.

Beroepen te: Rotterdam: J. J. Boskes Jr te Amsterdam-Zuid.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Tweetal te: Zaandam: H. C. Binec te Marmerwoede en L. de Bruijne te Zwolle.

Beroepen te: Maarsse: J. L. de Vries te Rijnsburg. Nieuwpoort: K. Groen te Baarn.

Bedankt voor: Dokkum: A. H. Hilberts te Enschede.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te: Aantekerke: J. Verduin te Werkendam. Grand Rapids (U.S.A.): M. Hofman te Krabbendijke.

Bedankt voor: Genemuiden: M. Hofman te Krabbendijke.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te: Birlaard: A. Steenbeek te Bokwerd. Denekamp: J. Hofker te 's-Heerenloek. Huizen (N.H.) (2e pred.pl.): L. v. Mastrigt te Harderwijk. Sommeledijk: Ph. J. Vreugdenhil te Gorinchem. Terhorne (toeg.): L. H. W. Thunnissen, cand. te Utrecht. Willige-Lammerak: C. v. d. Wal te Rijnsaterwoorde. Zoist: J. G. W. Goethard te Leiden.

Aangenomen naar: 's-Gravenzande (2e pred. pl.): G. Elzenga te Rinsumagood. 's-Herenberg: H. M. Sasse te Schoonoord. Vark: R. C. G. Troelstra, cand. te Den Haag.

Bedankt voor: Aalten: D. Kuilman te Borne. Cadzand: A. L. Boerer te IJpendam. Elburg: H. A. Leunmans te Delft. Giethoorn: P. Visser te Lemselveld. Bengelo (G.) (als hulppr.): R. C. G. Troelstra, cand. te Den Haag. O. L. Vrouwenparochie: K. Engeltma te Zwartsluis. Oudenhoorn: E. Reeser te Hoogland.

Intrede te: Serooskerke-Kerkwerf: F. H. Kuipers, Tekst Ps. 121:1 en 2. Vollenhove: J. de Wit, cand., Tekst Coll. 2:7 a.

Afscheid van: Hooge-Zwaluwe: C. Plaatsman, Tekst Efeze 3:12. Oudenhoorn: C. B. Boere, Tekst Hanf. 20:32-38. Scheveningen: H. J. de Zwart, Tekst Onsb. 3:11.

Overleden: S. Kalma, Em. pred. te Voorthuizen 87 jaar.